

Προπτυχιακή Εργασία

Κούκου Γεωργία

Ιδιωτική Ζωή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα Συνταγματικά δικαιώματα, όρος ορθότερος από αυτόν των ανθρωπίνων ή θεμελιωδών δικαιωμάτων, αφού μέσω αυτού σκοπείται γενική αναφορά στα παρεχόμενα από το Σύνταγμα δικαιώματα, αποτελούν εξουσία παρεχόμενη από το δίκαιο στο άτομο για την ικανοποίηση συμφέροντος.

Τα Συνταγματικά δικαιώματα παρέχονται στο άτομο ως μέλος του κοινωνικού συνόλου και είναι τα θεμελιώδη πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, τα οποία εξειδικεύουν την ανθρώπινη αξία και των οποίων το αμυντικό περιεχόμενο στρέφεται κατά της κρατικής και κάθε άλλης εξουσίας, το προστατευτικό περιεχόμενο στρέφεται μόνο προς το κράτος, αξιώνοντας την παροχή βοήθειας για την απόκρουση κάθε απειλής, ενώ το εξασφαλιστικό, εφόσον αναγνωρίζεται, στρέφεται επίσης προς το κράτος, αξιώνοντας την παροχή των απαραίτητων μέσων για την άσκηση του δικαιώματος .

Τα Συνταγματικά δικαιώματα έχουν ατομικό χαρακτήρα, αφού παρέχονται από το Σύνταγμα στα άτομα και με την έννοια αυτή είναι και ατομικά δικαιώματα, τα οποία αποσκοπούν στην κοινωνική πρόοδο. Συγχρόνως, αναγνωρίζόμενα υπέρ του ανθρώπου, ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, αποκτούν χαρακτήρα κοινωνικού περιεχομένου.

Τα ατομικά δικαιώματα είναι υψίστης σημασίας, αφού δεν ενισχύουν απλά την έννομη θέση του ατόμου, ως ιδιώτη, αλλά προχωρούν και πολύ περισσότερο μεταβάλλοντάς τον από απλό αντικείμενο σε υποκείμενο δικαίου. Τα ατομικά δικαιώματα σημαίνουν τον περιορισμό της κρατικής εξουσίας, την απόρριψη του ολοκληρωτισμού καθώς και την κατοχύρωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.

Το ατομικό δικαίωμα ως νομικό δικαίωμα ήταν άγνωστο στην αρχαιότητα. Η ύπαρξη ενός αυτοτελούς δικαιώματος έναντι της «πόλης» ήταν αδιανόητη .

Η ιδέα της ελευθερίας από την οποία ανεξάρτητη από την ελευθερία της πόλης είναι ασύλληπτη. Η ελευθερία για την οποία περηφανεύονταν οι αρχαίοι Έλληνες ήταν η ελευθερία της πόλης και όχι αυτή του ατόμου. Οι συνθήκες της εποχής όχι μόνο δεν ευνοούσαν, αλλά σχεδόν απαγόρευαν την αναγνώριση της αυτόνομης ιδιωτικής ζωής του ατόμου.

Η ιστορική εξέλιξη που οδήγησε στην κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων ξεκίνησε στην Αγγλία και κατέληξε στην υπογραφή του Μεγάλου Χάρτη των Ελευθεριών (Magna Charta Libertatum, 1215) .

Όμως, η πρώτη συνταγματική κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων έγινε στην Αμερική, κάτω από την επήρεια των ιδεών του Άγγλου Φιλόσοφου John Locke. Το Αγγλικό Bill of Rights και οι αμερικανικές διακηρύξεις καθώς και οι ιδέες του John Locke και του Jean Jacques Rousseau επηρέασαν σημαντικά την γαλλική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη, (Déclaration des droits de l' homme et du citoyen, 1789). Η διακήρυξη αυτή αποτέλεσε πρότυπο για την κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων στα ευρωπαϊκά κράτη κατά τον 19ο αιώνα.

Στον Ελλαδικό χώρο, μετά από μια σειρά Συνταγμάτων, χαρακτηριστικό για την ενίσχυση των ατομικών δικαιωμάτων είναι το Σύνταγμα του 1975. Σημαντικό είναι ότι το Σύνταγμα του 1975 είναι συγχρόνως περισσότερο ανθρωποκεντρικό και λιγότερο ατομοκεντρικό από το Σύνταγμα του 1952. Ο ανθρωποκεντρισμός εκφράζεται με το α. 2§1 Σ. κατά την οποία ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο μια αφηρημένη έννοια, αλλά ένα συγκεκριμένο άτομο. Επίσης, στο α. 25§3 Σ. «η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται». Στις παρ. 1, 2 γίνεται λόγος για τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους της κοινωνίας, ενώ η αναγνώριση και η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου προσανατολίζεται στην πραγματοποίηση της κοινωνικής προόδου «εν ελευθερία και δικαιοσύνη». Το α. 25 Σ. και με την πρόσφατη αναθεώρηση του 2001 εντείνει την κρατική υποχρέωση για προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, θέτοντας ως αποστολή του κράτους τη διασφάλιση όχι μόνο της αντιμετώπισης, αλλά και της αποτελεσματικής άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τέλος, το Σύνταγμα του 1975 τονίζει τη δικαστική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, στο κεφάλαιο για τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, προβλέποντας για πρώτη φορά ρητά, ότι ο καθένας δικαιούται την παροχή εννόμου προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει ενώπιόν τους τις απόψεις του για τα

δικαιώματα και συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει.

Σε Διεθνές επίπεδο, η Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ) τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 1953 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 2325/1953 και με το ν.δ. 53/1974. Η Ελλάδα έχει επίσης αναγνωρίσει ως υποχρεωτική την δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου κατά το α. 46 ΕΣΔΑ, όπως επίσης και την αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των δικαιωμάτων του ανθρώπου να δικάζει ατομικές προσφυγές σύμφωνα με το α. 25 της ΕΣΔΑ.

Η εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων από τα Ελληνικά Δικαστήρια σχετικά με τα ατομικά δικαιώματα ήταν μέχρι πρόσφατα σπάνια και διστακτική.

Γενικά όμως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η συνταγματική κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων απλώς εγγυάται το *minimum* της προστασίας τους, ενώ δεν αποκλείει την διεύρυνση της προστασίας τους μέσω κανόνων δικαίου κατώτερης ισχύος, από τους Συνταγματικούς.

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

Άρθρο 9 Σ.

1. Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας.

2. Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει.

α. 9Α Συντάγματος

Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΦΑΙΡΑ

1. Οικογενειακή και Ιδιωτική ζωή

Η ιδιωτική σφαίρα (*privacy*) αναφέρεται στην ιδιωτική ζωή του ατόμου, σε αντίθεση προς την δημόσια και μάλιστα α) τόσο στην ατομική όσο και στην οικογενειακή του ζωή και β) τόσο στον άμεσο βιοτικό του χώρο (κατοικία), όσο και στην επικοινωνία με τους συνανθρώπους του.

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής στο α. 9 Σ. «Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη». Από την αρχή του απαραβίαστου της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής απορρέουν δικαιώματα αμυντικά και προστατευτικά. Ο προσδιορισμός της ιδιωτικής ζωής είναι δύσκολος καθώς διερωτόμαστε ποια θα 'ναι τα κριτήρια με βάση τα οποία θα την προσδιορίσουμε.

Η ιδιωτική ζωή είναι μέρος της όλης ζωής του ανθρώπου, ως μητρικό δικαίωμα εμπεριέχει άλλα επιμέρους δικαιώματα και διατάξεις προστατευτικές του ασύλου της κατοικίας, του γάμου, της οικογένειας, του απορρήτου των ανταποκρίσεων .

Η ιδιωτική ζωή διακρίνεται περαιτέρω σε φανερή και απόρρητη. Σε αντίθεση με την φανερή, η απόρρητη ιδιωτική ζωή διεξάγεται με τέτοιο τρόπο και σε τέτοιο χώρο, ώστε να μην γνωστοποιείται στους άλλους. Το Σύνταγμα προστατεύει τόσο την ιδιωτική φανερή ζωή όσο και την απόρρητη με διαφορετικό τρόπο την καθεμιά από αυτές.

Βέβαια η κρυφή ζωή του ατόμου, δεν αποτελεί οπωσδήποτε και ιδιωτική ζωή, έτσι η κρυφή τέλεση ενός εγκλήματος δεν αποτελεί ιδιωτική ζωή. Το Σύνταγμα προστατεύει την νόμιμη ιδιωτική ζωή, αυτήν που αποτελεί ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής του ατόμου σημαίνει ότι στη ζωή του κάθε ανθρώπου υπάρχει ένας πυρήνας στον οποίο κυριαρχεί μόνος ο άνθρωπος και από τον οποίο πρέπει να απέχει το κράτος. Κατά συνέπεια απαγορεύεται η αναγκαστική συμβίωση ή συστέγαση η επιβαλλόμενη από το κράτος (εκτός από την νόμιμη προσωρινή κράτηση), η αναγκαστική διαμόρφωση της ιδιωτικής ζωής, η οπτική ή ακουστική παρακολούθηση ή καταγραφή με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω της ιδιωτικής ζωής (εκτός από την περίπτωση δίωξης σοβαρών εγκλημάτων), η υποχρέωση του ατόμου να αποκαλύπτει στοιχεία της ιδιωτικής του ζωής καθώς και η χρήση συσκευών και μεθόδων, που εκβιάζουν την αποκάλυψη στοιχείων της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, παρά τη θέλησή του .

Μερικότερη περιοχή της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, αποτελεί και η σεξουαλική του ζωή και ως τέτοια προστατεύεται από το Σύνταγμα (α. 9,1 εδ.β). Ωστόσο, η ασέλγεια σε ανήλικα, ο βιασμός, ως παράνομες πράξεις δεν προστατεύονται από το Σύνταγμα. Παρομοίως, προστατεύεται η επιλογή ερωτικού συντρόφου, όχι όμως όταν αυτός είναι ανήλικος.

Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Στα πλαίσια της προστασίας της ιδιωτικής ζωής εμπίπτει και η διαφύλαξη των προσωπικών δεδομένων και κυρίως των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων τα οποία αφορούν στις πολιτικές, θρησκευτικές, φιλοσοφικές πεποιθήσεις, την υγεία, την ερωτική ζωή, τις ποινικές διώξεις και καταδίκες.

Σε νομοθετικό πλαίσιο, το 1997, θεσπίζεται ο ν. 2472/1997 περί προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μας με τον ίδιο νόμο θεσμοθετείται η ανεξάρτητη διοικητική αρχή με την ονομασία Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Παρόλα αυτά ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκείται στην προστασία των προσωπικών δεδομένων σε επίπεδο κοινού νόμου, και με την αναθεώρηση του 2001 προσθέτει ένα νέο άρθρο, το α. 9Α Σ., το οποίο προστατεύει το άτομο και τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.

Χορήγηση άδειας εκ μέρους της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα είναι δυνατή σε ορισμένες περιπτώσεις μόνο, εφόσον έτσι εξασφαλίζεται το δικαίωμα της πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου συμφέροντος καθώς και στο πλαίσιο της καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον δεν επηρεάζεται το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

- Απόφαση ΣΤΕ (τμ. Δ') 3595/2002 (Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα – Ελευθερία του τύπου) (Τριανταφυλλόπουλος – Κορκολής).

Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων επέβαλε βάσει του ν. 2672/1997 κυρώσεις σε ανώνυμη εταιρεία, ιδιοκτήτρια ιδιωτικού σταθμού, για τον λόγο ότι παρείχε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα από την ερωτική ζωή του τραγουδιστή.

Κατά το α. 2 του νόμου, νοούνται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα στατιστικά φύσης συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιοριστούν τα υποκείμενα των δεδομένων.

Κατά το α. 4 του ίδιου νόμου, Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμη επεξεργασία πρέπει α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών. β) Να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται. γ) Να είναι ακριβή και εφόσον χρειάζεται να υποβάλλονται σε ενημέρωση. δ) Να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται, κατά την κρίση της Αρχής. Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συλλεγεί ή υφίστανται επεξεργασία κατά παράβαση της αρχικής παραγράφου καταστρέφονται με ευθύνη του υπευθύνου επεξεργασίας.

Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία είτε για λόγους εθνικής ασφάλειας, για την εξυπηρέτηση αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή για την άσκηση δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών. Τέλος, όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς, υπό τον όρο ότι τηρείται «ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία δικαιωμάτων των προσώπων, στα οποία αναφέρονται. Η επεξεργασία επιτρέπεται επίσης όταν αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος. Στην περίπτωση αυτή η άδεια της αρχής χορηγείται μόνο εφόσον η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης.

Οι ισχυρισμοί της αιτούσας εταιρείας α.ε. στην συγκεκριμένη περίπτωση απορρίφθηκαν από το ΣΤΕ καθώς η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του συγκεκριμένου προσώπου δεν εμπίπτει σε καμία από τις περιπτώσεις του νόμου, όταν η επεξεργασία κρίνεται επιτρεπτή.

Κατά τον Σπινέλλη, ο ιδιωτικός βίος πρέπει να ορίζεται αντικειμενικά, ιδιωτική σφαίρα είναι κατά την ορθότερη γνώμη όλα τα γεγονότα που αφορούν ένα ορισμένο άτομο και όχι τη δημοσιότητα, τα οποία ο ενδιαφερόμενος έχει εύλογο συμφέρον να μείνουν μακριά από αυτήν. Ο ίδιος αναφέρει ενδεικτικά ως συνιστώσες του ιδιωτικού, γεγονότα που αφορούν τη σεξουαλική ή την οικογενειακή σφαίρα, ατυχήματα και αρρώστιες, σωματική διάπλαση, πεποιθήσεις, συνήθειες κ.λπ.

Αναφορικά με τους φορείς του δικαιώματος, τίθεται το εξής ζήτημα: φυσικά μόνο ή και νομικά πρόσωπα; Το αν φορείς του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου είναι όχι μόνο φυσικά, αλλά και νομικά πρόσωπα αποτελεί αντικείμενο διαφωνίας των θεωρητικών στις σύγχρονες έννομες τάξεις, με επικρατούσα την αποφαστική άποψη, ενώ γίνεται δεκτή και η καταφατική άποψη – πράγμα που ήδη κατά το παρελθόν η ελληνική θεωρία υποστήριζε – ως προς μόνο το οικιακό άσυλο .

Όσον αφορά την τριτενέργεια του δικαιώματος ιδιωτικού βίου κατά το α. 9 §1 Σ, η §1 ανήκει σε εκείνες τις διατάξεις, οι οποίες εξειδικεύουν το περιεχόμενο της §1 του α. 5 του Σ., το οποίο περιέχει γενική προστασία στην προσωπικότητα. Και εφόσον γίνεται δεκτό ότι η τελευταία αναπτύσσει, από τη φύση της τριτενέργεια είναι εύλογο να γίνει τούτο δεκτό και για την ειδική διάταξη, η οποία κατοχυρώνει μια από τις εκφάνσεις της προσωπικότητας, δηλαδή τον ιδιωτικό βίο.

Όμως, το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου αναπτύσσει και αυτοτελώς τριτενέργεια. Και αυτό όχι μόνο επειδή προκύπτει από τη βούληση του συντακτικού νομοθέτη, αλλά και γιατί, αντίθετη άποψη θα ερχόταν σε αντίφαση προς το περιεχόμενο του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, το οποίο αποτελεί πλέον ισχύον δίκαιο για την ελληνική έννομη τάξη.

- Άρθρο 8 ΕΣΔΑ: Προστασία ιδιωτικού και οικογενειακού βίου, της κατοικίας και της αλληλογραφίας .

Ο ιδιωτικός βίος δεν συγχέεται με την έννοια της Privacy – του δικαιώματος να ζεις όπως επιθυμείς χωρίς η ζωή σου να υπόκειται σε δημοσιότητα. Η έννοια του ιδιωτικού βίου είναι ευρύτερη και καλύπτει επίσης το δικαίωμα δημιουργίας και ανάπτυξης σχέσεων με άλλους ανθρώπους, ακόμη και του χωρισμού ενός ζεύγους, περιλαμβάνει επαγγελματική δραστηριότητα και τους επαγγελματικούς χώρους. Επίσης, το δίκαιο δεν μπορεί να ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με το όνομα κατά τρόπο που να αγνοεί την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Σε μερικές περιπτώσεις τα όργανα της Σύμβασης καθόρισαν τις περιοχές όπου το άτομο δεν μπορεί να επικαλεσθεί τον ιδιωτικό βίο, είτε επειδή έχει το ίδιο προκαλέσει τη δημοσιότητα, είτε επειδή μετέχει σε δημόσια εκδήλωση ή στην πολιτική.

Η ΕΕΔΑ και το ΕΔΔΑ ασχολούνται συχνά με το δικαίωμα σεβασμού των σεξουαλικών επιλογών του ατόμου. Παρατηρείται μεγάλος αριθμός προσφυγών ομοφυλοφίλων και αμφίφυλων (Transsexuals). Τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στον ιδιωτικό τους βίο και ελάχιστες είναι οι νομοθεσίες που προνοούν για την ομαλή εξέλιξη της ζωής τους.

Χαρακτηριστικές στην περίπτωση αυτή είναι και οι προσφυγές Νο 39392/1998 και 39829/1998 στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (περί ισότητας και ελευθερίας σεξουαλικής επιλογής) .

Σε προσφυγή κρατουμένων που επικαλούνται το άρθρο 8, η Επιτροπή αρχικά είχε υιοθετήσει την άποψη ότι «λόγω εγγενών χαρακτηριστικών» οι νομίμως κρατούμενοι δεν μπορούν να είναι υποκείμενα των δικαιωμάτων του άρθρου 8 §1. Τώρα έχει μεταβάλλει στάση, δέχεται ότι όλοι έχουν τα δικαιώματα αυτά και ελέγχει την νομιμότητα των περιορισμών κατά την παράγραφο 2.

Στην υπόθεση *Campbell v. U.K.* (1991) το ΕΔΔΑ κήρυξε παράνομο το μέτρο του ανοίγματος (όχι της ανάγνωσης) της αλληλογραφίας κρατουμένου (βαρυνόμενου με κατηγορία ένοπλης επίθεσης και ανθρωποκτονίας) με τον συνήγορό του. Οι αρχές των φυλακών επικαλέστηκαν την ύπαρξη σχετικής νομοθεσίας και τον κίνδυνο ο κλειστός φάκελος να περιείχε ναρκωτικά και εκρηκτικά, το ΕΔΔΑ απάντησε ότι δεν αρκεί να υπάρχει νόμος, πρέπει για την συγκεκριμένη απαγόρευση να συντρέχει και ειδικός λόγος που να δικαιολογεί την ενέργεια των αρχών.

Ο οικογενειακός βίος αποτελεί αντικείμενο προστασίας από παράνομες επεμβάσεις του κράτους σε τρία διαφορετικά σημεία της Συμβάσεως: το άρθρο 8 προστατεύει την οικογένεια υπό ουσιαστική έννοια, το άρθρο 12 αναφέρεται στο δικαίωμα συνάψεως γάμου και το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου εξασφαλίζει το δικαίωμα των γονέων να εκπαιδεύουν τα τέκνα τους σύμφωνα με τις θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις τους. Κατά τη σύμβαση η οικογένεια είναι έννοια αυτόνομη και συναρτάται αφενός από δεσμούς αίματος, αφετέρου προς το πραγματικό περιστατικό της κοινής συμβίωσης. Η οικογένεια δεν διακρίνεται σε νόμιμη και πραγματική .

α) ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Άρθρο 21 Σ.

1. Η οικογένεια ως θεμέλιο της συντήρησης και της προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους.

2. Πολύτεκνες οικογένειες, ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, θύματα πολέμου,

χήρες και ορφανά εκείνων που έπεσαν στον πόλεμο, καθώς και όσοι πάσχουν από ανίατη σωματική ή πνευματική νόσο έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδας από το Κράτος.

Η ιδιωτικότητα των οικογενειακών σχέσεων θεμελιώνεται σε έναν εξωνομικό και συγχρόνως σε έναν νομικό λόγο. Ο πρώτος αφορά τις κοινωνικές λειτουργίες του γάμου και της οικογένειας και αποτελεί το ουσιαστικό υπόβαθρο του δεύτερου λόγου. Ο τελευταίος, όμως, διατηρεί μια αυτοτελή αξία, η σημασία της οποίας προβάλλει ακριβώς όταν το πραγματικό δεδομένο της ιδιωτικότητας αμφισβητείται.

Η συνταγματική κατοχύρωση του απαραβίαστου της οικογενειακής ζωής με βάση τη διάταξη α. 9 §1 εδ. β', συμπληρώνει την προστασία που προβλέπει για τον γάμο και την οικογένεια η διάταξη 21 παρ. 1.

Όπως και η ιδιωτική ζωή, η οικογενειακή ζωή αποτελεί το αντικείμενο ατομικής ελευθερίας. Η απόλαυση της ελευθερίας αυτής παρακολουθεί την πραγματική άσκηση της ελευθερίας σύναψης γάμου ή της ελευθερίας ίδρυσης οικογένειας της διάταξης 9 §1 εδ. β' Σ. Θα πρέπει, όμως, να σημειωθεί, ότι οι έννοιες ιδιωτική και οικογενειακή ζωή δεν πρέπει να συγχέονται, κυρίως γιατί οι οικογενειακές σχέσεις είναι σχέσεις διαπροσωπικές και συνήθως με διάρκεια. Δεν αποτελούν εκδηλώσεις της μεμονωμένης προσωπικότητας του υποκειμένου, δεν είναι περιουσιακές και μάλιστα αναπτύσσουν φαινόμενα ιδιότυπης εξουσίας. Πρέπει πάντως να τονιστεί η αυτοτέλεια της κατοχύρωσης του απαραβίαστου της οικογενειακής ζωής στο Σύνταγμα, έναντι άλλων διατάξεων, με την έννοια της κάλυψης ενός ιδιαίτερου εννόμου αγαθού.

Η οικογενειακή ζωή αφορά όπως ήδη έχει αναφερθεί σχέσεις συμβίωσης, διαπροσωπικές σχέσεις. Διακρίνεται, δηλαδή, από τις εκδηλώσεις της ιδιωτικής ζωής που επικεντρώνονται αποκλειστικά στο μεμονωμένο πρόσωπο, αφού προϋποθέτει την μόνιμη επικοινωνία μεταξύ περισσότερων προσώπων, συζύγων στο πλαίσιο γάμου, των γονέων με τα παιδιά στο πλαίσιο της οικογένειας.

Επιπλέον, οι οικογενειακές σχέσεις διατηρούν εξουσιαστικά χαρακτηριστικά. Αυτό συμβαίνει στη σχέση μεταξύ συζύγων, όπου κοινωνικά και ανεξάρτητα από την καθιέρωση της νομικής ισοτιμίας των φύλων, επιβιώνει έστω και μετριασμένη η εξουσία του άνδρα, αλλά και στη σχέση γονέα - παιδιού, όπου η εξουσία του γονέα παρουσιάζεται ως αυτονόητη.

Ένα άλλο θέμα που προκύπτει είναι το γεγονός ότι η περιβάλλουσα εξουσία μπορεί να παρεμβαίνει στην οικογενειακή ζωή πολύμορφα. Σημαντικότερες είναι οι παρεμβάσεις της κρατικής εξουσίας. Τέτοιες μορφές παρέμβασης είναι η περίπτωση του ελέγχου του τρόπου άσκησης της γονικής μέριμνας, ιδίως όταν εμφανίζονται φόβοι κακοποίησης ή παρουσιάζονται κίνδυνοι αντικοινωνικής συμπεριφοράς του παιδιού. Μία άλλη μορφή κρατικής παρέμβασης στην οικογενειακή ζωή είναι η κρατική άσκηση εξουσίας στην οικογενειακή ζωή των φυλακισμένων. Ο εγκλεισμός εμποδίζει τη συμβίωση του φυλακισμένου με τον σύζυγο ή τα παιδιά του, θίγοντας έτσι την οικογενειακή ζωή. Παρεμφερή ζητήματα ανακύπτουν στην περίπτωση της απέλασης αλλοδαπού από το κράτος, καθώς και της ποινικοποίησης των οικογενειακών συμπεριφορών. Στην ελληνική έννομη τάξη, αφορμή για τον προβληματισμό υπήρξε κυρίως το θέμα της αποποινικοποίησης της μοιχείας. Είναι σαφές ότι αν και η μοιχεία καθιερώνεται από τη νομοθεσία ως αυτοτελής λόγος διαζυγίου κι επομένως ο κοινός νομοθέτης τοποθετείται κατ' αρχήν αρνητικά απέναντι στη συγκεκριμένη πράξη, δεν δικαιολογείται η ποινικοποίησή της. Το ίδιο ισχύει και για τη διγαμία.

Η κρατική εξουσία είναι δυνατό να παρεμβαίνει και με έμμεσο τρόπο στην οικογενειακή ζωή, όταν προβαίνει σε ρυθμίσεις που είναι πιθανό να επηρεάζουν κοινωνικά τις οικογενειακές σχέσεις. Κάτι τέτοιο συμβαίνει στις περιπτώσεις της φορολογικής και της κοινωνικής πολιτικής του κράτους. Στην περίπτωση της φορολογικής πολιτικής, το ενδιαφέρον εστιάζεται στο ενδεχόμενο άνισης φορολογικής μεταχείρισης των εγγάμων πολιτών σε σχέση με τους αγάμους.

Όσον αφορά στο πρόβλημα της αμυντικής ενέργειας στον οικογενειακό χώρο, εμφανίζεται ως πρόβλημα αναμόρφωσης του θεσμού της οικογένειας με βάση τις συνταγματικές αρχές, οι οποίες ανταποκρίνονται στην γενικότερη εξέλιξη της κοινωνικοπολιτικής ζωής.

Το ζήτημα της αναμόρφωσης είναι ένα γενικότερο ζήτημα, του οποίου η λύση είναι δυνατό να δοθεί μόνο με την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις οικογενειακές σχέσεις, πάνω στις βάσεις που θέτουν οι αρχές της ελευθερίας και της ισότητας.

Η εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων στον οικογενειακό χώρο εμφανίζεται και ως πρόβλημα περιορισμού, δηλαδή θεσμοποίησης της ατομικής ελευθερίας, που προκύπτει από την είσοδο του ατόμου στον θεσμό της οικογένειας.

Η αλλαγή της θρησκευτικής πίστης μιας γυναίκας δεν μπορεί να οδηγήσει από μόνη της στον κλονισμό του γάμου, εκτός αν η αλλαγή αυτή και η προσχώρηση σε συγκεκριμένο δόγμα οδηγεί στην παραμέληση των συζυγικών της και μητρικών της υποχρεώσεων.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι με την συνταγματική αναθεώρηση του 2001 στο άρθρο 21 προστέθηκε η παράγραφος 5 με την οποία θεσπίζεται ως κρατική υποχρέωση ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της δημογραφικής πολιτικής. Ενώ με την επίσης νέα παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας.

β) ΓΑΜΟΣ

Το Σύνταγμα προστατεύει τον γάμο ως θεσμό. Από την θεσμική αυτή προστασία απορρέουν «υποκειμενικά δίκαια», «δικαιώματα», «ελευθερίες» σχετικές με τον γάμο. Η συνταγματική προστασία του γάμου είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την προστασία της οικογένειας. Η ελευθερία του γάμου περιλαμβάνει την ελευθερία του προσώπου να συνάψει ή όχι γάμο καθώς και να επιλέξει το πρόσωπο που επιθυμεί. Κατά το Σύνταγμα, η σύναψη γάμου δεν μπορεί να είναι παρά αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του μελλονύμφου.

Όπως η αίρεση αγαμίας ή γάμου, έτσι και η αίρεση διαζυγίου περιεχόμενη σε διαθήκη είναι αντισυνταγματική.

Στην κοινότητα του γάμου, το φαινόμενο της εξουσίας από ιστορική, κοινωνική αλλά και νομική άποψη, εκφράζεται με την υπαγωγή της γυναίκας στην κυριαρχία του άντρα.

Ο γάμος αποτελεί την ιδιωτική περιοχή όπου επιβεβαιώνεται και αναπαράγεται η σημαντικότερη ίσως διάκριση με εξουσιαστικό χαρακτήρα, η διάκριση των δυο φύλων, που καταλαμβάνει όλους του τομείς της κοινωνικής ζωής.

Η ιστορία των Ελληνικών Συνταγμάτων γνωρίζει για πρώτη φορά την αυτοτελή έκφραση της αρχής της ισότητας των φύλων με τη διάταξη 4 §2 Σ. του 1975 η οποία προβλέπει ότι: «Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις» .

Οι σύζυγοι στα πλαίσια του γάμου, ως ισότιμοι απολαμβάνουν το ίδιο ποσοστό ελευθερίας σε κάθε εκδήλωση της κοινωνικής τους ζωής, αλλά και στις μεταξύ τους σχέσεις. Η συμβίωση, ωστόσο, προϋποθέτει παραχωρήσεις υλικές, όπως είναι η εργασία ή η διάθεση περιουσιακών στοιχείων για τις κοινές οικογενειακές ανάγκες, αλλά και παραχωρήσεις ψυχολογικές, αποδοχή του ενδιαφέροντος και των παρεμβάσεων του άλλου στους τομείς της υγείας, των δραστηριοτήτων, των συναισθημάτων, περιορισμούς δηλαδή της ατομικής αυτονομίας, σχεδόν ασυνήθιστους εκτός γάμου. Βέβαια, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο οι περιορισμοί αυτοί να αποδεικνύονται ανεπίτρεπτοι. Αντίκειται για παράδειγμα στο δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας η απαγόρευση γάμου χριστιανού με αλλόθρησκο. Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν αποτελούν συστατικό αντικειμενικό στοιχείο της συζυγικής σχέσης και δεν είναι επομένως επιτρεπτός από το Σύνταγμα ο περιορισμός του ατομικού δικαιώματος, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης σχέσης . Επίσης, δεδομένου ότι οι θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν αποτελούν συστατικό αντικειμενικό στοιχείο της συζυγικής σχέσης, προκύπτει ότι ο πολιτικός γάμος αποτελεί ισχύον δίκαιο και ότι σε κάθε περίπτωση ο τύπος του γάμου δεν μπορεί να εμποδίσει τη δημιουργία συζυγικής σχέσης, για λόγους θρησκευτικής συνείδησης.

Κατά το προϊσχύσαν δίκαιο, ο γάμος είχε ως συνέπεια την μεταβολή του επώνυμου της γυναίκας, κοινό δε συζυγικό επώνυμο οριζόταν εκείνο του άντρα, σύμφωνα με το πνεύμα της ανισότητας που επικρατούσε. Με την εφαρμογή του Συντάγματος (1975), η ρύθμιση αυτή κρίθηκε αντισυνταγματική και τροποποιήθηκε προς την κατεύθυνση της διάταξης α. 4 §2 Σ.

Με την ισχύουσα ρύθμιση, ειδικότερα, ο κάθε σύζυγος διατηρεί το αρχικό του επώνυμο για τις έννομες σχέσεις, ενώ έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί ή να προσθέτει στο δικό του επώνυμο, το επώνυμο του άλλου συζύγου, αν συμφωνεί ο τελευταίος, αλλά μόνο στις κοινωνικές σχέσεις .

Η πλέον ακραία μορφή εκδήλωσης εξουσιαστικής συμπεριφοράς στις σχέσεις των συζύγων είναι βέβαια η σεξουαλική βία. Υπό τις συνθήκες επιρροής της σεξιστικής ιδεολογίας, αποτελεί μια έκφραση του γενικότερου φαινομένου της βίας που υφίσταται το γυναικείο φύλο, έκφραση ωστόσο συγκαλυμμένη από τον ιδιωτικό χαρακτήρα των οικογενειακών σχέσεων. Η προσέγγισή της εν όψει του Συντάγματος αφορά την προσβολή της κατοχυρωμένης στην διάταξη α. 9 §1 εδ. β' ελευθερίας της ιδιωτικής ζωής, μια από τις διαστάσεις της οποίας είναι και η σεξουαλική ζωή του ατόμου.

γ) ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Στην σύγχρονη νομική επιστήμη, γίνεται συχνά λόγος για θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού . Η απαίτηση αυτή δημιουργήθηκε από την ανάγκη προστασίας του παιδιού από την εξουσία του ασκούντος την επιμέλεια. Τίθεται έτσι το ζήτημα της εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις σχέσεις γονέων και τέκνων.

1518 Α.Κ.: Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την

επίβλεψη, την μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του.

Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς το ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητά του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνο εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου.

Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων, που παρέχει το Α.Κ. 1518 περιορίζεται από τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η άσκηση της σωφρονιστικής εξουσίας δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια που διαγράφουν τα αμυντικά δικαιώματα. Η γενική αρχή της ισότητας στις σχέσεις γονέων και τέκνων εκφράζεται ως αρχή της ίσης μεταχείρισης των παιδιών ανεξάρτητα από το φύλο και τις πεποιθήσεις. Η αρχή της ισότητας επιβάλλει και την ίση μεταχείριση των εξωγάμων. Η κακομεταχείριση των παιδιών από τη μεριά των γονέων είναι δυστυχώς ένα υπαρκτό φαινόμενο στα πλαίσια της οικογένειας. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το Σύνταγμα προστατεύει μόνο την νόμιμη ιδιωτική ζωή, αυτή που αποτελεί ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, συνεπώς τέτοιες συμπεριφορές από την πλευρά των γονέων είναι παράνομες και δεν προστατεύονται στα πλαίσια της ιδιωτικής ζωής.

Στην έννοια «κακομεταχείριση» περιλαμβάνεται η σωματική κακοποίηση ή βλάβη ή κάκωση, η σεξουαλική κατάχρηση, η συγκινησιακή ή ψυχική κακοποίηση, η σωματική ή η εκπαιδευτική παραμέληση .

Τα εγκλήματα που τελούνται σε βάρος των ανηλίκων είναι ποικίλα, ωστόσο, η μεγάλη συχνότητα της σεξουαλικής κατάχρησης ανηλίκων, ενδέχεται να οφείλεται στο ότι αυτές οι μορφές εγκλημάτων θεωρούνται από την Αστυνομία Ανηλίκων, ως κατεξοχήν αρμοδιότητα της, ενώ η κακοποίηση και παραμέληση, όπως γενικά όλες οι περιπτώσεις οικογενειακής βίας, εκλαμβάνονται, λανθασμένα, περισσότερο ως ιδιωτική υπόθεση. Η σχετική ποινική προστασία παρέχεται από τις διατάξεις α. 312, 360, 306, 308, 311 Π.Κ.

2. ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Έννοια του ασύλου – Φορείς του δικαιώματος

Προέκταση και συμπλήρωμα των διατάξεων του Συντάγματος που εγγυώνται την προσωπική ασφάλεια και γενικότερα την προσωπική ελευθερία, ιδίως ως ελευθερία διαμονής, είναι το απαραβίαστο του ασύλου της κατοικίας, που εμφανίζεται ως προστατευτικό της ιδιωτικής ζωής (privacy). Το ατομικό αυτό δικαίωμα διαμορφώθηκε αρχικά στο αγγλικό δίκαιο, όπου εκφράζεται με την αρχή «το σπίτι μου είναι το φρούριό μου» (my home is my castle) . Σήμερα το άσυλο της κατοικίας, ως μορφή του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής, αναγνωρίζεται από την Οικουμενική Διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του 1948 (άρθρο 12), την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου (άρθρο 8) και το Διεθνές Σύμφωνο των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων του 1966 (άρθρο 17). Στην Ελλάδα σχετική διάταξη περιέλαβε για πρώτη φορά το ηγεμονικό Σύνταγμα του 1832 – που δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ – και ύστερα το Σύνταγμα του 1844 και όλα τα κατοπινά.

Η κατοικία είναι ο ιδιωτικός φυσικός χώρος του ανθρώπου. Ο ορισμός αυτός αποδίδει την ενδιαφέρουσα εδώ ευρύτερη συνταγματική έννοια του όρου κατοικία (domus) .

Το ισχύον αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2001, στο άρθρο 9 §1 ορίζει ότι η κατοικία εκάστου είναι άσυλο. Η κατοικία, στο άρθρο 9 του Συντάγματος, εκλαμβάνεται ως πραγματική κατάσταση και όχι με την νομική της σημασία. Το Σύνταγμα προστατεύει τον οίκο (domus) και όχι την κατά την νομική κυριολεξία «κατοικία» (domicilium).

Επομένως, κατοικία θεωρείται κάθε κατάλυμα, δηλαδή κάθε χώρος που χρησιμοποιείται για διαβίωση, μόνιμη ή προσωρινή ή για εργασία, και που δεν είναι προσιτός σε όλους. Ο χώρος αυτός δεν είναι απαραίτητο να είναι οικοδομημένος, περιτειχισμένος ή στεγασμένος· αρκεί να είναι περιφραγμένος, ώστε να μην μπορούν άλλοι να μπουν ελεύθερα σ' αυτόν. Κατά την έννοια του Συντάγματος, κατοικία είναι, βέβαια, το οίκημα, το διαμέρισμα, το δωμάτιο, όταν μένει κανείς είτε είναι ιδιοκτήτης, νομέας ή και κάτοχος. Ακόμη, το δωμάτιο του ξενοδοχείου, η αυλή, ο κήπος, μία καλύβα, ή ένα πλοίο (γιωτ, καϊκι ή βάρκα) είτε κινείται είτε είναι ακίνητο.

Ως κατοικία επίσης νοούνται και προστατεύονται και οι χώροι εργασίας και επαγγελματικής απασχόλησης, δηλαδή γραφεία, ιατρεία, καταστήματα, εργοστάσια, εφόσον δεν είναι προσιτά, στον καθένα, δηλαδή όταν είναι κλειστά στο κοινό. Αντίθετα, οι χώροι αυτοί δεν μπορούν να θεωρηθούν ως κατοικία κατά τις εργάσιμες ώρες.

Φορείς ή υποκείμενα του ατομικού δικαιώματος είναι τόσο οι Έλληνες πολίτες, όσο και οι αλλοδαποί. Το Σύνταγμα δεν κάνει διάκριση: η κατοικία καθενός είναι άσυλο. Άσυλο της κατοικίας είναι ο συνταγματικά προστατευόμενος ιδιωτικός φυσικός χώρος του ανθρώπου, στον οποίο απαγορεύεται οποιαδήποτε επέμβαση χωρίς την θέληση του δικαιούχου. Το

δικαίωμα στο άσυλο της κατοικίας είναι αμυντικό, α. 9 Σ. και διαφέρει από το διεκδικητικό δικαίωμα κατοικίας του άρθρου 21 Σ. Παραβίαση του ασύλου δεν υπάρχει εφόσον εξασφαλίζεται η σύμφωνη θέληση του δικαιούχου. Με την συγκατάθεση του δικαιούχου αίρεται η παραβίαση του ασύλου.

Φορείς του δικαιώματος εκτός από τα φυσικά είναι και τα νομικά πρόσωπα ημεδαπά ή αλλοδαπά, ανεξάρτητα από τον επιδιωκόμενο σκοπό, όπως και οι ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα. Φορείς του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας είναι όλα τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, όχι μόνον τα ιδιωτικά, αλλά και τα κρατικά.

Αντικείμενο της συνταγματικής προστασίας του ασύλου της κατοικίας δεν είναι η προστασία της ιδιοκτησίας ή άλλης εμπράγματης ή ενοχικής έννομης σχέσης, αλλά της προσωπικής ελευθερίας, όπως αυτή υλοποιείται στο συγκεκριμένο ατομικό δικαίωμα.

Η έκταση της προστασίας του ασύλου της κατοικίας

Η έννοια του ασύλου έγκειται στο ότι σε κανένα κρατικό όργανο δεν επιτρέπεται να εισέλθει στην εν γένει κατοικία χωρίς την συγκατάθεση, την ελεύθερη και σαφώς παρεχόμενη, και όχι απλώς τεκμαιρόμενη, του ενοίκου, δηλαδή χωρίς ή παρά τη θέλησή του, παρά μόνο όταν και όπως νόμος ορίζει. Αυτό σημαίνει ότι ο συντακτικός νομοθέτης απαγορεύει τις μη νόμιμες, δηλαδή τις αυθαίρετες επεμβάσεις της κρατικής εξουσίας. Η προσβολή του ασύλου της κατοικίας από ιδιώτες είναι άλλο θέμα, το οποίο προβλέπεται και τιμωρείται ως διατάραξη της οικιακής ειρήνης α. 334 Π.Κ. ή και ως διατάραξη της κοινής ειρήνης α. 189 Π.Κ. . Το Σύνταγμα ενδιαφέρεται κατά κύριο λόγο για την παράνομη προσβολή του ασύλου της κατοικίας από την κρατική εξουσία. Η συνταγματική απαγόρευση όμως είναι σχετική, αφού η παραβίαση επιτρέπεται όταν κι όπως την προβλέπει ο νόμος, η συνταγματική προστασία του ασύλου της κατοικίας συνδέεται με την επιφύλαξη νόμου.

Το Σύνταγμα προβλέπει ειδικά την κατ' οίκον έρευνα, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, κυρίως για ανακριτικούς σκοπούς. Η είσοδος σε κατοικία μπορεί να επιτρέπεται όχι μόνο για ανακριτικούς, αλλά και για άλλους σκοπούς.

Το πότε και το πώς διεξάγεται ειδικότερα κατ' οίκον έρευνα για ανακριτικούς σκοπούς προβλέπεται από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (α. 253, 254 επ. Κ.Ποιν.Δικ.).

Πέρα από την επιφύλαξη του νόμου η σχετικότητα της προστασίας του ασύλου της κατοικίας προκύπτει και από το ότι το α. 9 Σ. υπόκειται σε αναστολή, βάσει του άρθρου 48, κατά την κατάσταση πολιορκίας. Η αναστολή όμως του άρθρου 9 αφορά αποκλειστικά και μόνο έρευνες που έχουν σχέση με την ασφάλεια του κράτους, του πολιτεύματος και της δημόσιας τάξης.

Διατάραξη της οικιακής ειρήνης (α. 334 §1,3)

Η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της διατάραξης της οικιακής ειρήνης περιλαμβάνει τους εξής τρόπους τέλεσης του εγκλήματος: α) παράνομη είσοδος και β) παραμονή παρά τη θέληση του δικαιούχου σε κατοικία ή οποιοδήποτε άλλο χώρο από τους προστατευόμενους από την παραπάνω διάταξη.

Παράνομη είναι η είσοδος σε κάθε περίπτωση που υπάρχει αυθαίρετη εισβολή εξ ολοκλήρου ή εν μέρει σε κατοικία, όταν αυτή γίνεται χωρίς τη θέληση του δικαιούχου, χωρίς δηλαδή την άδεια του προσώπου που έχει τη φυσική εξουσία επί του συγκεκριμένου χώρου. Για να στοιχειοθετηθεί παράνομη είσοδος δεν είναι απαραίτητο ο δράστης να εισέλθει ολόκληρος στον προστατευόμενο χώρο, π.χ. ο δράστης τοποθετεί το πόδι του στην πόρτα και εμποδίζει το κλείσιμό της. Για τη δίωξη του δράστη δεν απαιτείται η τέλεση άλλης παράνομης ενέργειας μέσα στον χώρο όπου εισήχθη παράνομα. Δεν είναι τέλος, παράνομη η είσοδος, όταν συντρέχει για το δράστη λόγος που αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης του (π.χ. ο πυροσβέστης που εισβάλλει σε κατοικία για να σβήσει τη φωτιά).

Αναφορικά με την παραμονή παρά τη θέληση του δικαιούχου, τέτοια υφίσταται όταν ο δράστης εισήλθε νόμιμα στην κατοικία άλλου, πλην όμως αρνείται να εγκαταλείψει την κατοικία. Η τέλεση του εγκλήματος με τον τρόπο αυτό έχει ποινικό ενδιαφέρον μόνο αν ο δράστης δεν εισήλθε παράνομα στον προστατευόμενο χώρο, διότι αν συνέβη αυτό, το έγκλημα συντελέστηκε με τον πρώτο τρόπο (παράνομη είσοδος) .

3. ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΩΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΩΝ

Άρθρο 19 Σ.

1. Το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίσεις ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητης αρχής που διασφαλίζει το απόρρητο της παραγράφου 1.

3. Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των 9 και 9Α.

Η επικοινωνία και οι διακρίσεις της

Επικοινωνία είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα, με την οποία ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή, σε συνεννόηση με άλλους ανθρώπους .

Η επικοινωνία του ανθρώπου με άλλους ανθρώπους διακρίνεται σε κρυφή και φανερή.

Κριτήριο της διάκρισης είναι η γνώση του περιεχομένου της επικοινωνίας από τρίτους. Στην περίπτωση που οι επικοινωνούντες δεν θέλουν να γνωστοποιηθεί σε τρίτους το περιεχόμενο της επικοινωνίας τους, μπορούν να επιλέξουν μέσα τα οποία μπορούν να εξασφαλίσουν τη μυστικότητα της επικοινωνίας.

Επιπλέον, η επικοινωνία διακρίνεται σε άμεση και έμμεση. Άμεση είναι η επικοινωνία μεταξύ corpore παρόντων. Στην άμεση επικοινωνία υπάρχει προσωπική επαφή μεταξύ των επικοινωνούντων και δεν μεσολαβεί κανένα μεταξύ τους μέσο.

Αντίθετα, στην έμμεση επικοινωνία τα πρόσωπα που επικοινωνούν δεν είναι παρόντα, αλλά σε απόσταση. Χρησιμοποιούνται γι' αυτό το λόγο επικοινωνιακά μέσα όπως η αλληλογραφία, το τηλέφωνο, το Fax κ.λπ. Από το αντικειμενικό νόημα και τη λεκτική διατύπωση της διάταξης του α. 19Σ. συνάγεται η θεμελίωση ενός ευρύτερου δικαιώματος μορφή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 §1 Σ. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερία της επικοινωνίας σε κάθε μορφή. Κατοχυρώνει την άμεση και την έμμεση, την κλειστή και την ανοικτή επικοινωνία.

Το άρθρο 19 Σ. προστατεύει το απόρρητο των επιστολών και της καθ' οιονδήποτε τρόπον ελεύθερας ανταποκρίσεως ή επικοινωνίας. Η ατομική αυτή ελευθερία βρίσκεται στο μεταίχμιο περισσότερων της μιας ατομικών ελευθεριών καθότι αποτελεί εγγύηση της εν γένει προσωπικής ελευθερίας, συνδεδεμένη άμεσα με την ιδιωτική ζωή (privacy) και είναι οιονεί προέκταση του ασύλου της κατοικίας. Η ατομική αυτή ελευθερία προστατεύει επίσης την ελεύθερη και εμπιστευτική εκδήλωση και ανακοίνωση των στοχασμών, ιδεών και συναισθημάτων και κατά αυτόν τον τρόπο μετέχει της πνευματικής ελευθερίας και διακίνησης, που προβλέπει και προστατεύει το α. 14 Σ.

Η έμμεση επικοινωνία και οι διακρίσεις της

α) Η εσωτερική πλευρά της επικοινωνίας

Από τα άρθρα 5, 9§1, 9Α, 19 Σ. προκύπτει ότι οποιαδήποτε ενέργεια παρακωλύει την ελεύθερη επικοινωνία και ανταπόκριση είναι αντίθετη στο Σύνταγμα.

Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του α. 19 Σ. το απόρρητο της επικοινωνίας κάμπτεται για τους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους: εθνική ασφάλεια και διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων, υπό τις εγγυήσεις δικαστικής αρχής σύμφωνα με τις προϋποθέσεις για νόμιμη άρση του απορρήτου που θέτει ο ν. 2225/1994 «Εθνική Επιτροπή Απορρήτου των Επικοινωνιών» .

Ως προς την αποδέσμευση από το απόρρητο για την διακρίβωση ιδιαίτερως σοβαρών εγκλημάτων, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η διάταξη αυτή του Συντάγματος, ως εξαιρετικά περιοριστική του συγκεκριμένου ατομικού δικαιώματος, πρέπει να ερμηνεύεται στενά.

β) Η εξωτερική πλευρά της επικοινωνίας

Στην εξωτερική πλευρά της επικοινωνίας ανήκει κυρίως η κίνηση της αλληλογραφίας. Στα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας ανήκουν το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση, το επάγγελμα... Αμφισβητείται αν τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας υπάγονται στη συνταγματικά προστατευόμενη σφαίρα του απορρήτου. Σύμφωνα πάντως με τη γνώμη, την οποία ακολουθεί και η νομολογία του ΕΔΔΑ, τα εξωτερικά στοιχεία υπάγονται στο απόρρητο.

Τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας δεν ανάγονται στο κλασικό απόρρητο, προστατεύονται όμως τόσο συνταγματικά, όσο και με διατάξεις της κοινής νομοθεσίας. Το Σύνταγμα απαγορεύει την παρακολούθηση της αλληλογραφίας, δηλαδή του περιεχομένου, αλλά και της κίνησης της αλληλογραφίας. Απαγορεύεται όχι μόνον η παραβίαση του απορρήτου, αλλά και η συλλογή στοιχείων σχετικών με την επικοινωνία και την αλληλογραφία.

Η φύση των εξωτερικών στοιχείων ως φανερών τα διαφοροποιεί σημαντικά από το κλασικό εσωτερικό απόρρητο. Τα εξωτερικά στοιχεία απολαύουν της συνταγματικής προστασίας του α. 19 §1 Σ., καθόσον εντάσσονται στην επικοινωνία, όμως δεν εντάσσονται στο κλασικό εσωτερικό απόρρητο, διότι είναι εμφανή. Συνεπώς, η συνταγματική προστασία των εξωτερικών στοιχείων διαφοροποιείται από το εσωτερικό απόρρητο, με την έννοια, ότι υπάγεται στις εξαιρέσεις του 19 §1 εδ. β', όχι όμως περιοριστικά, όπως το εσωτερικό

απόρρητο . Δηλαδή, η κάμψη του εξωτερικού απορρήτου είναι δυνατή, όχι μόνο για λόγους εθνικής ασφάλειας, ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, αφού οι λόγοι αυτοί έχουν αποκλειστικό χαρακτήρα μόνο για το κλασικό εσωτερικό απόρρητο, αλλά και για άλλους λόγους που ορίζει ο νόμος.

Όταν τα εξωτερικά στοιχεία της αλληλογραφίας αποτελούν και στοιχεία απαραίτητα για την διακρίβωση εγκληματικών πράξεων, το εξωτερικό απόρρητο κάμπτεται .

Σύμφωνα με το α. 19 Σ. για την παραβίαση του απορρήτου πρέπει πάντοτε να υπάρχει προηγούμενη εντολή αρμόδιου δικαστικού λειτουργού. Ως δικαστικοί λειτουργοί νοούνται ο ανακριτής, ο εισαγγελέας, ο πταισματοδίκης, ο ειρηνοδίκης .

Ανοικτή και απόρρητη επικοινωνία

Ανοικτή είναι η επικοινωνία κατά την οποία δεν τίθεται θέμα προστασίας του απορρήτου, εφόσον ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται αποκαλύπτει το περιεχόμενό της.

Αντίθετα, απόρρητη είναι η από το δίκαιο προστατευόμενη μυστική επικοινωνία που πραγματοποιείται με μέσα που εξασφαλίζουν τη σταθερότητα και για οποιοδήποτε θέμα εκτός από ζητήματα, που αναφέρονται στην εθνική ασφάλεια ή σε ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα .

Τα στοιχεία της απόρρητης επικοινωνίας είναι τα i) μέρη, ii) το περιεχόμενο της επικοινωνίας (μήνυμα), iii) τα μέσα που χρησιμοποιούνται για να επέλθει το αποτέλεσμα της επικοινωνίας, δηλαδή τα μέσα επικοινωνίας, iv) η μορφή της επικοινωνίας ως απόρρητη.

Η μυστικότητα αποτελεί το πρώτο, το πραγματικό στοιχείο της απόρρητης επικοινωνίας.

Αποτελεί την εξωτερική μορφή της επικοινωνίας. Απόρρητη επικοινωνία είναι η μυστική επικοινωνία. Η επικοινωνία είναι καταρχήν απόρρητη, όταν ο τρόπος με τον οποίο γίνεται εξασφαλίζει τη μυστικότητα. Το μυστικό θα πρέπει να διακρίνεται από το απόρρητο. Η μυστικότητα δεν αναφέρεται στο γεγονός της επικοινωνίας, αλλά στο περιεχόμενό της .

Το δεύτερο στοιχείο της απόρρητης επικοινωνίας είναι το μήνυμα. Υποστηρίζεται ότι με το απόρρητο της επικοινωνίας δεν προστατεύεται το ίδιο το μήνυμα, αλλά ο απόρρητος χαρακτήρας του. Το περιεχόμενο του μηνύματος είναι καταρχήν αδιάφορο. Στην φύση της επικοινωνίας ανήκει η ύπαρξη μηνύματος. Επικοινωνία χωρίς μήνυμα δεν υπάρχει.

Η απόρρητη επικοινωνία δημιουργεί έναν προβληματισμό. Η συνταγματική κατοχύρωση του απορρήτου έχει ως σκοπό την διασφάλιση της ιδιωτικής ζωής. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις στις οποίες η μυστικότητα μπορεί να καλύπτει παράνομες καταστάσεις. Προκύπτει λοιπόν το ερώτημα αν οι παράνομες αυτές καταστάσεις προστατεύονται και αυτές με το απόρρητο του άρθρου 19. Η επικοινωνία προστατεύεται καταρχήν πάντοτε ανεξάρτητα από το περιεχόμενό της. Καταρχήν προστατεύεται κάθε μορφή επικοινωνίας, που εξασφαλίζει τη μυστικότητα. Η προστασία αυτή δεν αφορά το περιεχόμενο της επικοινωνίας. Γεννάται έτσι το ερώτημα, προστατεύεται κάθε μυστική επικοινωνία;

Κατά τη συνταγματική ρύθμιση δεν προστατεύεται η μυστικότητα, δηλαδή δεν υπάρχει απόρρητο σε δυο βασικές περιπτώσεις, για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Με την εισαγωγή των δυο αυτών εξαιρέσεων μη προστατευόμενης επικοινωνίας, ο εννοιολογικός προσδιορισμός του απορρήτου παύει να είναι ανεξάρτητος από το ουσιαστικό περιεχόμενό της και συνδέεται στενά μ' αυτό. Εφόσον οι επικοινωνούντες αναφέρονται σε ζητήματα εθνικής ασφάλειας ή ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων δεν προστατεύονται ως προς την μυστικότητα της συγκεκριμένης επικοινωνίας. Δεν πρόκειται για περιορισμούς του γενικού αμυντικού περιεχομένου, αλλά για καθορισμό του. Και ναι μεν δεν προστατεύεται το μήνυμα, αλλά ο τρόπος επικοινωνίας, στις περιπτώσεις όμως αυτές δεν προστατεύεται το απόρρητο της επικοινωνίας.

Ο Συντακτικός νομοθέτης ρυθμίζει καταρχήν την νόμιμη άρση του απορρήτου της επικοινωνίας. Η άρση του απορρήτου συνίσταται εν προκειμένω στην παροχή άδειας παρακολούθησης της επικοινωνίας. Η άδεια αφορά την παγίδευση και όχι την παραπέρα γνωστοποίηση του περιεχομένου.

Μία μυστική επικοινωνία είναι καταρχήν προστατευόμενη, είναι δηλαδή καταρχήν απόρρητη. Για να αποδειχθεί, ότι δεν είναι απόρρητη, δηλαδή ότι δεν προστατεύεται, θα πρέπει να παραβιασθεί η μυστικότητά της. Η απόδειξη του απορρήτου προϋποθέτει την άρση της μυστικότητας.

Το μη προστατευόμενο δίκαιο δεν συνιστά απόρρητο με την νομική έννοια του όρου. Γιατί ναι μεν είναι μυστικό, δεν προστατεύεται όμως από το δίκαιο. Κάθε μυστική επικοινωνία δεν είναι οπωσδήποτε και προστατευόμενη, καθώς υπάρχουν και μηνύματα που αποδοκιμάζονται από το δίκαιο. Εν τέλει το μη προστατευόμενο μήνυμα δεν συνιστά απόρρητο.

Η νομική προστασία αποτελεί το τρίτο νομικό χαρακτηριστικό του απορρήτου. Η μυστική επικοινωνία καθίσταται απόρρητη ακριβώς διότι προστατεύεται από το δίκαιο. Με τη λέξη

απόρρητο γίνεται αντιληπτή η από το δίκαιο προστατευόμενη μυστικότητα.

Ποινική προστασία

Την παραβίαση του απορρήτου τιμωρεί και ο κοινός ποινικός νομοθέτης. Κατά τον Ποινικό Κώδικα τιμωρείται η παραβίαση του απορρήτου των επιστολών στο α. 370 Π.Κ. . Επίσης, απαγορεύεται η μαγνητοφώνηση και γενικότερα η παγίδευση των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων των άλλων α. 370 Π.Κ. . Η χρησιμοποίηση μαγνητοταινίας που είναι προϊόν υποκλοπής απαγορεύεται και στον ίδιο τον δράστη και σε οποιονδήποτε άλλον. Επομένως, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί μαγνητοταινία που είναι προϊόν υποκλοπής, ως νόμιμο αποδεικτικό μέσο.

Αριθ. 1/2001 Ολομέλειας Αρείου Πάγου, Ελληνική Δικαιοσύνη, 37 (1996)

«Η συνταγματικότητα της μαγνητοταινίας ως αποδεικτικού μέσου σε πολιτική δίκη (απαράδεκτο). Η μαγνητοταινία αποτελεί παράδεκτο αποδεικτικό μέσο σε πολιτική δίκη επειδή η μαγνητοφώνηση ιδιωτικής συνομιλίας χωρίς τη συναίνεση ενός των δυο συνομιλητών αποτελεί ανεπίτρεπτο περιορισμό της συνταγματικά προστατευόμενης ελεύθερης άσκησης της επικοινωνίας (άρθρα 2 §1, 9 §1 εδ. β' , 19 Σ., 8 ΕΣΔΑ, 28 §1 Σ.) εξαιρεση από την προστασία αυτή μόνο χάριν της προστασίας συνταγματικά υπέρτερων αγαθών, όπως της ζωής».

Α.Π. 132/1996 Γ' τμ., Ελληνική Δικαιοσύνη [37(1996)]

«Η μαγνητοφώνηση τηλεφωνικής συνδιάλεξης, που έγινε χωρίς τη γνώση και τη συναίνεση των συνδιαλεγόμενων, είναι αντίθετη προς τις διατάξεις των α. 9 §1 εδ. β' και 19 §1 Σ., που κατοχυρώνουν το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής και το απόρρητο της επικοινωνίας και συνεπώς δεν είναι θεμιτό αποδεικτικό μέσο στην πολιτική δίκη, έστω και αν έγινε για την διαφύλαξη δικαιολογημένου συμφέροντος, του ήδη κατά το άρθρο 370Α §4 Π.Κ., όπως αντικαταστάθηκε με το α. 33 §7 του ν. 2172/1993, δεν είναι άδικη πράξη, αφού το παράδεκτο επίκλησης και προσταγή της θεμελιώνεται ευθέως στο Σύνταγμα και δεν μπορεί να καταργηθεί με νόμο».

Αναφορικά με τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, η έναντι του συνομιλητή προστασία του απορρήτου κατοχυρώθηκε τελικώς με τις διατάξεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου 31 του ν. 1941/1991, όπου προβλέπονται ποινές φυλάκισης εις βάρος όποιου «αθέμιτα» αποτυπώνει σε κασέτα κ.λπ. τον μην δημόσια εκφραζόμενο προφορικό λόγο (...) άλλου προσώπου χωρίς τη συναίνεσή του, καθώς και εις βάρος εκείνου ο οποίος χρησιμοποιεί με οποιονδήποτε τρόπο τις ανωτέρω αποτυπώσεις ή θέτει αυτές σε διάθεση τρίτου. Η κατάσταση αυτή δεν διήρκησε πολύ, με τον ν. 2172/1993 η προστασία αυτή καταργήθηκε ως προς το δικονομικό της σκέλος, ενώ η απαγόρευση της χρήσης των μαγνητοταινιών διατηρήθηκε μεν, αλλά προσετέθη και παράγραφος, που αριθμήθηκε ως §4 στο α. 370Α Π.Κ. – σύμφωνα με την οποία σε ορισμένες περιπτώσεις αίρεται ο άδικος χαρακτήρας της χρήσης. Για να αντιληφθούμε πληρέστερα το νομικό αυτό καθεστώς, πρέπει να διακρίνουμε μεταξύ του γεγονότος της τηλεφωνικής υποκλοπής και της μεταγενέστερης χρήσης του προϊόντος της.

Το α. 19 Σ. απαγορεύει την εν αγνοία έστω και ενός από τους συνομιλούντες παρεμβολή τρίτων στο κλειστό τηλεφωνικό κύκλωμα και τη γνώση από αυτούς του περιεχομένου της συνδιάλεξης.

Κάθε περαιτέρω χρήση του περιεχομένου της επικοινωνίας στο βαθμό κατά τον οποίο διευρύνει τον κύκλο αυτών στους οποίους γνωστοποιείται, συνιστά νέα προσβολή του δικαιώματος.

Πολλές φορές με την επίκληση λόγων δημοσίου και ιδιωτικού συμφέροντος, με την ευρύτητα, γενικότητα και αοριστία, με την οποία έχουν διατυπωθεί, ο φορέας του δικαιώματος δεν είναι σε θέση να γνωρίζει ποιος και γιατί θα έχει κάποιο συμφέρον, δημόσιο ή ιδιωτικό, να χρησιμοποιήσει μια μαγνητοταινία που θα περιέχει λόγια, τα οποία αυτός ο ίδιος, αμέριμνος και ανυποψίαστος, εμπιστεύθηκε μόνο στον συνομιλητή του. Υπ' αυτές τις συνθήκες όμως η τηλεφωνική επικοινωνία δεν μπορεί να είναι «ελεύθερη», όπως προβλέπει το Σύνταγμα.

Υποσκάπτοντας την ελεύθερη επικοινωνία, ο νομοθέτης παραβιάζει την εντολή του άρθρου 25 §1 Σ. που απευθύνεται σε όλα τα κρατικά όργανα και τα υποχρεώνει να διασφαλίζουν την ακώλυτη, δηλαδή την ελεύθερη άσκηση των συνταγματικών τους δικαιωμάτων. Στο μέτρο κατά το οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η ανωτέρω διάταξη νομιμοποιεί την άρση του απορρήτου εκ μέρους και των κρατικών οργάνων, αντιβαίνει στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ευρ.Δ.Δ.Α.). Το απόρρητο των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων προστατεύεται στο άρθρο 8 §1 ΕΣΔΑ, το οποίο κατοχυρώνει

παντός προσώπου στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. Οι λόγοι για τους οποίους επιτρέπεται ο περιορισμός του δικαιώματος από τα κρατικά όργανα αναφέρονται στη δεύτερη παράγραφο του εν λόγω άρθρου και είναι σαφώς ευρύτεροι από τους αντίστοιχους λόγους που αναφέρονται στο β' εδάφιο του άρθρου 19 Σ. Όμως, η νομολογία του Ευρ.Δ.Δ.Α. έχει προσδώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ποιότητα που θα πρέπει να διακρίνει το νόμο, δυνάμει του οποίου επιβάλλονται οι περιορισμοί. Ο νόμος θα πρέπει μεταξύ των άλλων – να χαρακτηρίζεται και από το στοιχείο της προβλεψιμότητας (prévisibilité) .

Αριθ. 673/1983 Τμ. Γ ΝοΒ τόμος 32, σελ. 470

Σύμφωνα με την Κ.Πολ.Δικ. 671 §1 το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη άκυρα αποδεικτικά μέσα – όχι όμως και ανυπόστατα. Δεν αποτελεί παράνομη προσβολή της προσωπικότητας του συζύγου η παραβίαση του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής του από τον άλλο σύζυγο, όταν η παραβίαση αυτή αναφέρεται στην τήρηση της οφειλόμενης από το γάμο συμπεριφοράς και υπάρχουν δικαιολογημένοι λόγοι ή εύλογες αφορμές. Επιτρεπτή η ηχογράφηση συνομιλιών του ενός συζύγου από τον άλλο.

Η σύγχρονη απειλή κατά του ιδιωτικού βίου

Στην σύγχρονη εποχή απειλή για τον ιδιωτικό βίο αποτελεί το φαινόμενο της ανάπτυξης της ηλεκτρονικής τεχνολογίας, η οποία αύξησε σε τέτοιο βαθμό τη δυνατότητα πληροφόρησης, καθιστώντας κατ' αντίστροφο λόγο ευάλωτο το ιδιωτικό απόρρητο, ώστε δημιούργησε μια αυξημένη ανάγκη προστασίας του. Ανάγκη προστασίας του απορρήτου την οποία προσδιορίζουν: το είδος, η επεξεργασία και η αξιολόγηση της πληροφορίας, ο τρόπος πρόσβασης σε αυτήν, η ταυτότητα του κατόχου και τους χρήστη της και ο επιδιωκόμενος σκοπός από την κατοχή και χρήση της. Αυτή ακριβώς η ανάπτυξη της πληροφορικής και της τεχνολογίας γενικότερα, επέφερε ουσιαστικές μεταβολές στον παραδοσιακό τρόπο αντιμετώπισης του αιτήματος ιδιωτικού απορρήτου .

Με τον ν. 2225/1994 ιδρύθηκε η Εθνική Επιτροπή Προστασίας του απορρήτου των Επικοινωνιών. Αποστολή της επιτροπής είναι α) η προστασία του απορρήτου των επιστολών και της τηλεφωνίας και κάθε άλλης μορφής τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας κατά το α. 19 Σ., β) ο έλεγχος της τήρησης των όρων άρσης του απορρήτου που έθεσε δικαστική αρχή. Ο νομοθέτης ορίζει με λεπτομέρειες ζητήματα σχετικά με την άσκηση των καθηκόντων της Επιτροπής και την άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας και για διακρίβωση εγκλημάτων.

Η προστασία των στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα από την αθέμιτη επεξεργασία τους με ηλεκτρονικό υπολογιστή

Ο πολλαπλασιασμός των υπολογιστών ήδη από την δεκαετία του '60 προξένησε τον φόβο της κοινής γνώμης σχετικά με την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη αρχείων με προσωπικά στοιχεία, γιατί τα στοιχεία αυτά, τα οποία συχνά χρησίμευσαν σαν βάση για την έκδοση μιας απόφασης που αφορούσε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, ήταν συνήθως ανεπαρκή και απρόσωπα με αποτέλεσμα να αποδίδουν ψυχρές, χονδροειδείς και απρόσωπες εικόνες του ανθρώπου.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 υπεγράφη στο Στρασβούργο, στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Σύμβαση για την Προστασία του Ατόμου από την Αυτοματοποιημένη Επεξεργασία Πληροφοριών Προσωπικού Χαρακτήρα, γνωστή και ως Σύμβαση 108 (Σ. 108). Την εν λόγω Σύμβαση κύρωσε η χώρα μας με τον Νόμο 2068 της 9-7-1992 (Α' 1/8). Η Σύμβαση 108 αναφέρεται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, αν και στον τελευταίο αυτόν τομέα, επιτρέπονται ευρύτερες εξαιρέσεις για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Αναγνωρίζει ικανό πλέγμα εγγυήσεων και δικαιωμάτων υπέρ των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα στοιχεία και προβλέπει την ίδρυση εθνικών αρχών επιφορτισμένων με τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της σύμβασης.

Η λεγόμενη δεύτερη γενιά νομοθεσιών για την προστασία των στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα περιέχει ρυθμίσεις ανάλογα με τον σκοπό της επεξεργασίας των προσωπικών στοιχείων (π.χ. για σκοπούς στατιστικούς, ερευνητικούς, ιστορικούς, δημοσιογραφικούς...) είτε ανάλογα με την ίδια τη φύση των στοιχείων αυτών (π.χ. επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, όπως οι πολιτικές, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις). Η διάκριση των προσωπικών στοιχείων σε ευαίσθητα και μη, είναι επηρεασμένη από τις νομοθεσίες περί προστασίας των προσωπικών στοιχείων, όπου και αυτά κατατάσσονται σε κατηγορίες ευαισθησίας, ανάλογα με τον βαθμό προσβολής της προσωπικότητας του συγκεκριμένου ανθρώπου που μπορούν να προκαλέσουν. Στα ευαίσθητα ή εμπιστευτικά στοιχεία εντάσσονται και εκείνα που αφορούν στην υγεία του προσώπου, τις ερωτικές του προτιμήσεις, τη φυλή στην οποία ανήκει κ.λπ. Στην πράξη η διάκριση αυτή παραμένει

ακόμη αόριστη και δυσεφάρμοστη .

Η χώρα μας σε αντίθεση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, δεν διαθέτει σχετική νομοθεσία, αν και έχουν υποβληθεί πέντε τουλάχιστον ολοκληρωμένες προτάσεις υπό μορφή σχεδίου ή προτάσεις νόμου.

Είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι την ιδιωτική ζωή του ανθρώπου μπορεί να την αντιληφθεί θεμιτώς μόνον ο ενδιαφερόμενος και η οικογένειά του, ή πρόσωπα, στα οποία επιτρέπει μεν ο ενδιαφερόμενος να την αντιληφθούν, πλην όμως αναμένει ευλόγως ότι δεν θα μεταφέρουν σε τρίτους τα όσα αυτά αντιλήφθηκαν με τις αισθήσεις τους (πρόσωπα εμπιστοσύνης). Η έννοια της θεμιτής γνώσης συνίσταται στο ότι στηρίζεται αποκλειστικά στις φυσικές αισθήσεις και συνεπώς δεν χρησιμοποιούνται τεχνητά μέσα που υποβοηθούν τις αισθήσεις, όπως στην περίπτωση της αθέμιτης γνώσης (π.χ. τηλεφακός, κρυμμένο μικρόφωνο). Σκοπός του θεμιτού της γνώσης είναι να γνωρίζει ο επιμελής ενδιαφερόμενος σε κάθε στιγμή εάν ενεργεί δημόσια ή ιδιωτικά και να ρυθμίζει ανάλογα την συμπεριφορά του.

Αντιθέτως, τη δημόσια ζωή του ανθρώπου μπορεί να την αντιληφθεί με τις αισθήσεις του κάποιος τυχαίος τρίτος χωρίς την άδεια, την ανοχή ή έστω τη γνώση του ενδιαφερόμενου. Τίθεται έτσι το ερώτημα αν προστατεύονται μόνο τα στοιχεία που αφορούν την ιδιωτική ζωή από την αθέμιτη επεξεργασία, η δημόσια ζωή του ανθρώπου είναι ελεύθερη να τύχει ηλεκτρονικής επεξεργασίας; Υποστηρίχθηκε ότι η λύση πρέπει να αναζητηθεί στην αναγνώριση της προσωπικής σφαίρας ή σφαίρας ανάπτυξης της προσωπικότητας του ανθρώπου, μέσα στην οποία να μπορεί αυτός να αναπτύσσει ακώλυτα την προσωπικότητά τους και στο μέτρο που δεν θίγει δυσανάλογως την προσωπικότητα των άλλων .

Φορείς του Συνταγματικού δικαιώματος της επικοινωνίας

Φορέας του δικαιώματος της απόρρητης επικοινωνίας είναι κάθε φυσικό πρόσωπο, όχι μόνο Έλληνες πολίτες, αλλά και αλλοδαποί και ανιθαγενείς. Φορείς επίσης είναι και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού αλλά και δημοσίου δικαίου. Το Σύνταγμα στο άρθρο 19 καθιερώνει αντικειμενική αρχή, το απόρρητο της επικοινωνίας, από την οποία απορρέουν τα υποκειμενικά δίκαια των επιμέρους φορέων, ανεξάρτητα από την νομική μορφή με την οποία εμφανίζονται .

Η προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας είναι απόλυτη με την έννοια ότι το απόρρητο προστατεύεται όχι μόνο απέναντι στην κρατική εξουσία, αλλά και στην ιδιωτική. Η συνταγματική προστασία του απορρήτου της ελεύθερης ανταπόκρισης και επικοινωνίας εκτείνεται πέρα από τις επιστολές σε όλα τα μέσα επικοινωνίας που υπάρχουν σήμερα είτε ενσύρματα είτε ασύρματα, τηλεγραφίας, τηλεφωνίας, τηλετυπίας (telex), καθώς και σε οποιαδήποτε ανακαλυφθούν μελλοντικά.

Στις μέρες μας η προστασία του απορρήτου από την ιδιωτική εξουσία είναι περισσότερο επιτακτική από την προστασία του από την κρατική εξουσία κι αυτό λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας που καθιστά την επικοινωνία στις διαπροσωπικές σχέσεις των μερών περισσότερο ευάλωτη.

Χρήση παρανόμως κτηθέντων αποδεικτικών μέσων

Στις προς αναθεώρηση διατάξεις είχε συμπεριληφθεί από την προηγούμενη Βουλή το α. 19 Σ. «...με στόχο την προσθήκη δύο ρυθμίσεων: μιας που επιβάλλει την απαγόρευση χρήσης παράνομων αποδεικτικών μέσων και μιας που θα τυποποιεί και συνταγματικά την ανεξάρτητη δημόσια αρχή προστασίας του απορρήτου της επικοινωνίας. Η νέα συνταγματική διάταξη αφήνει περιθώρια εξειδίκευσης στον κοινό νομοθέτη, αλλά και στον δικαστή, σε κάθε όμως περίπτωση το προέχον είναι η κατοχύρωση του συνταγματικού δικαιώματος και όχι των εξαιρέσεών του.

Μέχρι σήμερα η υπεράσπιση κατηγορουμένου έτυχε πάντοτε ειδικής, προνομιακής μεταχείρισης από τον νομοθέτη, τη νομολογία και τη θεωρία ως προς τα αποδεκτά αποδεικτικά μέσα. Γεννάται συνεπώς το ερώτημα, εάν η ειδική αυτή μεταχείριση είναι συνταγματικώς επιβαλλόμενη, επιτρεπτή ή απλώς ανεκτή μετά την εισαγωγή της διάταξης του α. 19 §3 Σ.

Κατ' αρχάς θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όταν γίνεται λόγος για παρανόμως κτηθέντα αποδεικτικά μέσα στη διάταξη της §3 του α. 19 Σ., η όλη προβληματική αφορά μέσα που αποκτήθηκαν από όργανο του κράτους ή ιδιώτη εκτός του πλαισίου που καθορίζει το ίδιο άρθρο στην παράγραφο 1 εδ. β', σχετικά με την άρση του απορρήτου από τη δικαστική αρχή για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Επιτρέποντας ο συντακτικός νομοθέτης την υπό ορισμένες προϋποθέσεις παραβίαση του απορρήτου, δεν μπορεί να γίνει λόγος για παράνομη κτήση και παράνομη χρήση αποδεικτικών μέσων.

Το γεγονός ότι η απαγόρευση χρήσης αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά

παράβαση του α. 19 και των α. 9 και 9Α, αποτελεί μετά την Αναθεώρηση του Συντάγματος τον κανόνα, δεν μπορεί ήδη κατά τη γραμματική ερμηνεία της συνταγματικής διάταξης, να αμφισβητηθεί. Το ερώτημα που τίθεται αφορά ωστόσο στο κατά πόσο η συνταγματική αυτή απαγόρευση είναι απόλυτη ή εάν και με ποιες προϋποθέσεις και σε ποια έκταση, θα ήταν δυνατό να ανεχθεί εξαιρέσεις, ειδικώς όταν πρόκειται για υπεράσπιση του κατηγορουμένου. Η νέα διάταξη του α. 19 §3 Σ., μη προβλέποντας η ίδια εξαιρέσεις και μη περιέχοντας επιφύλαξη νόμου, οδηγεί εκ πρώτης όψεως στο συμπέρασμα, ότι δεν επιδέχεται εξαιρέσεις. Όμως, ο αναθεωρητικός νομοθέτης δεν έχει την αρμοδιότητα να υιοθετήσει ένα απολύτως άκαμπτο κανόνα ως προς την απαγόρευση χρήσης παρανόμως κτηθέντων αποδεικτικών μέσων. Η καθιέρωση μιας απόλυτης απαγόρευσης θα μπορούσε να οδηγήσει σε ορισμένες, ακραίες περιπτώσεις σε καταστρατήγηση του μη αναθεωρήσιμου χαρακτήρα της διάταξης του α. 2 §1 Σ.

Κατά συνέπεια, ο κανόνας της απαγόρευσης χρήσης αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση των α. 9, 9Α, 19 Σ. δεν μπορεί να είναι άτεγκτος και όπως προαναφέρθηκε το συνταγματικό θεμέλιο για την κάμψη της απαγόρευσης, θα πρέπει να αναζητηθεί στη μη αναθεωρήσιμη διάταξη του α. 2 §1 Σ., η οποία είναι δυνατό να παραβιάζεται σε εντελώς ακραίες περιπτώσεις, όπως αυτή της απαγόρευσης χρήσης παρανόμως κτηθέντων αποδεικτικών μέσων, όταν αυτά αποτελούν το μοναδικό μέσο για την απόδειξη της αθωότητας του κατηγορουμένου, ιδίως δε όταν πρόκειται για ιδιαίτερω σοβαρά εγκλήματα.

Η εκτίμηση του νομοθέτη και του δικαστή για το κατά πόσο συντρέχει στην συγκεκριμένη περίπτωση δικονομική κατάσταση ανάγκης, η οποία δικαιολογεί κατ' εξαίρεση τη χρήση παρανόμως κτηθέντων αποδεικτικών μέσων λόγω προσβολής της ανθρώπινης αξίας, σε περίπτωση μη χρησιμοποίησής τους, θα πρέπει βεβαίως να γίνεται, σύμφωνα με τη ρητή επιταγή της αναθεωρηθείσας διάταξης του α. 25 §1 Σ., βάσει της αρχής της αναλογικότητας

Α.Π. 17/1993 (Ολομέλεια Συμβ.), Νομολογία Ποινικών Δικαστηρίων
«Απαράδεκτα αποδεικτικά μέσα»

Μαγνητοταινίες που αποτυπώνουν τηλεφωνικές συνομιλίες εν αγνοία των συνομιλούντων. Απαγορεύεται η χρήση τους σε οποιαδήποτε περίπτωση ακόμη και στη θεμελίωση πειθαρχικής ευθύνης δικαστικών λειτουργών των οποίων οι συνομιλίες αποτυπώθηκαν χωρίς αυτοί να το γνωρίζουν και δημοσιεύθηκαν στον τύπο. Μπορεί, ωστόσο, ο αρμόδιος για την πειθαρχική δίωξη, ανεξαρτήτως πηγής γνώσεως να ερωτήσει οποιοδήποτε δικαστικό λειτουργό αν παρενέβη ή όχι σε συνομιλία του με συνάδελφό του, επί υπηρεσιακού ζητήματος, υπέρ ή κατά διαδίκου και να ερευνήσει πειθαρχικώς την υπόθεση, χωρίς όμως να μπορεί να επικαλεστεί τις «κρυφίως» αποτυπωμένες συνομιλίες.

Ελληνική Δικαιοσύνη 35(1994) σελ. 1669

«Ο κ. Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, με όρισε εισηγητή στην υπόθεση που φέρεται για συζήτηση και απόφαση στην Ολομέλεια, δυνάμει του 1327/14-4-1993 εγγράφου του κ. Εισαγγελέα... Με το ως άνω έγγραφό του ο κ. Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου αναφέρεται στις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις που φέρονται ότι διεξήχθησαν μεταξύ δικαστικών λειτουργών ή και τρίτων και αποτυπώθηκαν σε μαγνητοταινίες, χωρίς τη γνώμη και συγκατάθεση των συνομιλούντων... Κατόπιν αυτού, ο κ. Εισαγγελέας απευθύνει συνοπτικώς το εξής ερώτημα: Έχει δικαίωμα ο αρμόδιος Εισαγγελέας στα πλαίσια της πειθαρχικής του δικαιοδοσίας, όταν λάβει γνώση από δημοσιεύματα του τύπου κρυφίως αποτυπωθεισών συνομιλιών δικαστικών λειτουργών, που αφορούν υπηρεσιακά ζητήματα, να απευθύνει ερώτημα στους δικαστικούς λειτουργούς περί του αν έγιναν οι συνομιλίες αυτές ή μήπως αυτό συνιστά παράνομη χρήση των αποτυπώσεων;

Η μαγνητοφώνηση τηλεφωνικής συνδιάλεξης, που γίνεται χωρίς τη γνώση και συναίνεση και των δυο συνδιαλεγόμενων είναι αντίθετη στη διάταξη του α. 19 §1 Σ., αφού παραβιάζει το απολύτως απαραβίαστο του απορρήτου της επικοινωνίας. Αντιβαίνει ευθέως στη διάταξη του α. 9 §1 εδ. β' Σ. και στο α. 8 §1 της Συμβάσεως της Ρώμης, γιατί συνιστά επέμβαση στην ιδιωτική ζωή του ατόμου, στο εννοιολογικό περιεχόμενο της οποίας περιλαμβάνεται και η δυνατότητα διεξαγωγής ιδιωτικών συνομιλιών για οποιοδήποτε αντικείμενο, είτε του ιδιωτικού, είτε του δημοσίου βίου.

...Κατόπιν αυτών η γνώμη μου επί των ερωτημάτων που ο κ. Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου απευθύνει στην Ολομέλεια, είναι η εξής:

Δεν έχει ο αρμόδιος Εισαγγελέας το δικαίωμα και όταν συντρέχουν οι αναφερόμενες στο υπό στοιχ. α' ερώτημα περιστάσεις, να ερωτήσει τους δικαστικούς λειτουργούς, αν έγινε η επίμαχη συνομιλία, αν αρχική πηγή των πληροφοριών είναι μόνο η παράνομη

μαγνητοταινία.

Α.Π. 1317/2001 ΝοΒ 2002, σελ. 444, Ποινικά Χρονικά 2002, σελ. 435

«Υπόθεση παγκαρίου της Αγίας Παρασκευής»

Υπεξαίρεση σε βαθμό κακουργήματος. Διαχειριστής ξένης περιουσίας. Ιδιοποίηση χρημάτων και τιμαλφών που ανήκαν στο Ιερό Προσκύνημα από μέλη της διοικητικής επιτροπής (διαχειριστές). Αποκάλυψη των δραστών με χρήση βιντεοκάμερας που τοποθετήθηκε κρυφά πάνω στο γραφείο του Προσκυνηματος. Κρίση ότι οι βιντεοκασέτες δεν αποτελούν ανεπίτρεπτα αποδεικτικά μέσα, διότι η μαγνητοσκόπηση δεν θίγει την ιδιωτική ζωή των δραστών.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Δημήτριος Κ. Σιδέρης, αφού άκουσε τον Αντεισαγγελέα, που αναφέρθηκε στην παραπάνω εισαγγελική πρόταση και έπειτα αποχώρησε, σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο:

Κατά την §2 του α. 177 Κ.Ποιν.Δικ., η οποία προστέθηκε με την §7 του α. 2 του ν. 2408/1996, αποδεικτικά μέσα που έχουν αποκτηθεί με αξιόποινες πράξεις ή μέσω αυτών, δεν λαμβάνονται υπόψη για την κήρυξη της ενοχής, την επιβολή της ποινής ή τη λήψη μέτρων καταναγκασμού, εκτός αν πρόκειται, για κακουργήματα που απειλούνται με ποινή ισόβιας κάθειρξης και εκδοθεί για το ζήτημα αυτό ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου. Εξάλλου, κατά την §2 του α. 370Α Π.Κ., όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με ειδικά τεχνικά μέσα ή μαγνητοσκοπεί μη δημόσιες πράξεις τρίτων τιμωρείται με φυλάκιση. Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης, η οποία θεσπίστηκε στα πλαίσια της γενικότερης προστασίας που παρέχεται στον άνθρωπο από τα α. 2 §1, 5 §1, 9Α και 19 Σ., για την προστασία της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής, γενικότερα της προσωπικότητας του ανθρώπου, η απαγόρευση της με ειδικά τεχνικά μέσα μαγνητοσκόπησης αθεμίτως, αφορά πράξεις ή εκδηλώσεις της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής των τρίτων που είναι ικανές να επιφέρουν βλάβη στην προσωπικότητα και να μειώσουν την αξιοπρέπειά τους. Δεν περιλαμβάνει δε και τις πράξεις ή εκδηλώσεις τούτων, οι οποίες, ανεξάρτητα από τον τόπο και τον χρόνο που γίνονται, δεν ανάγονται στη σφαίρα της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής τους, αλλά πραγματοποιούνται στα πλαίσια των ανατιθεμένων σ' αυτούς υπηρεσιακών καθηκόντων και κατά την εκτέλεση τούτων, η οποία ως εκ του τρόπου πραγματοποίησής της και της φύσης και του είδους των εκπληρούμενων καθηκόντων υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική. Τέτοια μη δημόσια, κατά την ως άνω έννοια, πράξη η μαγνητοσκόπηση της οποίας δεν στοιχειοθετεί αξιόποινη πράξη και ως εκ τούτου η χρήση της σχετικής ταινίας ως αποδεικτικού μέσου είναι επιτρεπτή, αποτελεί η εκτέλεση υπηρεσιακών καθηκόντων των μελών της διοίκησης ενός Ιδρύματος ή ενός Ιερού Προσκυνηματος, ως νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, όπως είναι η είσπραξη και η καταμέτρηση των από τρίτους προς αυτά γενομένων κάθε είδους προσφορών, ανεξαρτήτως χρόνου και τόπου στους οποίους αυτά επιτελούνται.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Συμβούλιο Εφετών, προκειμένου να θεμελιώσει την κρίση του για παραπομπή στο ακροατήριο των αναιρεσιόντων, ως μελών της διοικητικής επιτροπής του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία Ιερό Προσκύνημα Αγίας Παρασκευής Τεμπών, έλαβε υπόψη και εκτίμησε και το περιεχόμενο 15 βιντεοκασετών οι οποίες λήφθηκαν από βιντεοκάμερα που είχε τοποθετήσει κρυφά ο ιερέας σε ορισμένο σημείο πάνω από τον προσιτό και σε τρίτους χώρο του γραφείου του Προσκυνηματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Όπως ορίζει στο α. 9 §1 εδ. β', η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή τους ατόμου είναι απαραβίαστη. Το κράτος έχει την υποχρέωση όχι μόνο να μην παραβιάζει, αλλά και να προστατεύει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου από απειλές άλλων.

Η ιδιωτική ζωή διακρίνεται σε ατομική και οικογενειακή, προστατεύεται δηλαδή ο άνθρωπος όχι μόνο ως άτομο, αλλά και ως μέλος της οικογένειας. Το Σύνταγμα προστατεύει την νόμιμη ιδιωτική ζωή, δηλαδή εκείνη που συμβάλλει στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ανθρώπου.

Ειδικότερα, με το άρθρο 9Α Σ. καθιερώνεται το δικαίωμα προστασίας του ατόμου από την συλλογή, επεξεργασία και χρήση των προσωπικών του δεδομένων κυρίως με ηλεκτρονικά μέσα.

Στα πλαίσια της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, προστατεύεται ο θεσμός του γάμου, ο

οποίος προστατεύεται αυτοτελώς από την προστασία της οικογένειας. Επίσης, προστατεύεται η παιδική ηλικία.

Επιπλέον, το Σύνταγμα στο α. 9 προστατεύει το άσυλο της κατοικίας, με την έννοια του χώρου, ο οποίος δεν μπορεί να παραβιαστεί, αλλά και με την έννοια του υλικού αγαθού, απαραίτητου για την επιβίωση του ανθρώπου. Κατά συνέπεια, απαγορεύεται η διεξαγωγή οποιασδήποτε μορφής έρευνας στην κατοικία, εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος. Το άσυλο της κατοικίας είναι ανθρώπινο δικαίωμα, αφού μ' αυτό προστατεύονται τόσο οι ημεδαποί, όσο και οι αλλοδαποί και οι ανιθαγενείς.

Τέλος, στα πλαίσια της ιδιωτικής ζωής προστατεύεται και η επικοινωνία, ως η ανθρώπινη δραστηριότητα, με την οποία ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή, σε συνεννόηση με άλλους ανθρώπους. Στο α. 19 Σ., το Σύνταγμα κατοχυρώνει το απολύτως απαραβίαστο του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο. Κάθε ενέργεια που εμποδίζει την ελεύθερη επικοινωνία και ανταπόκριση είναι αντίθετη στο Σύνταγμα. Το απόρρητο της επικοινωνίας κάμπτεται για απόλυτα συγκεκριμένους λόγους, όπως η εθνική ασφάλεια και η διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων. Με το δικαίωμα της απόρρητης επικοινωνίας προστατεύεται κάθε πρόσωπο, φυσικό ή και νομικό.

Η ιδιωτική ζωή στις μέρες μας απειλείται συχνά από την ανάπτυξη της τεχνολογίας και γι' αυτό χρήζει αυξημένης προστασίας, είναι άλλωστε ένα από τα σπουδαιότερα συνταγματικά δικαιώματα του ανθρώπου, καθώς σχετίζεται άμεσα με την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

LA VIE PRIVEE

La constitution grecque sauvegarde l'inviolabilité de la vie privée et familiale. Comme l'article 9 § 1 B' définit, la vie privée et familiale d'un homme est inviolable. L'Etat a l'obligation tant de ne pas violer que de protéger la vie privée d'une personne par les menaces des autres.

La vie privée est distinguée à la vie individuelle ainsi qu'à la vie familiale. Conséquemment, l'homme est protégé pas seulement comme une personnalité individuelle mais aussi comme un membre d'une famille.

La constitution protège la vie privée légale, celle qui contribue au développement libre de la personnalité humaine.

Spécialement, vers l'article 9A de la constitution grecque, on peut remarques la mise en place du droit de la protection humaine par la collection l'élaboration et par l'utilisation der informations personnelles, surtout par des moyens technologiques.

Dans le cadre de la protection de la vie privée, on remarque la protection d'institution du mariage aussi, qui et protégé indépendamment de la protection de la famille. En outre, un autre élément protégé par la constitution est celui de l'enfance.

En plus, la constitution grecque à l'article 9 protège l'asile du domicile comme un lieu qui ne peut pas être violé, mais aussi comme un bien nécessaire pour la survie de l'homme.

Par conséquent, le déroulement d'une perquisition au domicile est interdite, sauf les cas qui sont définit par la loi. L'asile du domicile est un droit humain, puisqu'il protège tant les Grecs que les étrangers mais aussi les hommes sans nationalité.

Enfin, dans le cadre de la vie privée, la communication est protégée aussi, comme une activité humaine, avec laquelle les hommes approchent l'un l'autre. Dans l'article 19 de la constitution, la constitution sauvegarde l'inviolabilité du secret des lettres ainsi que de la communication libre de chaque manière.

Chaque action qui empêche la communication libre va contre à la constitution grecque. Le secret de la communication est fléchi, chaque fois, pour des raisons précises, comme c'est la sécurité nationale ou le dépistage d'un crime sérieux.

Par le droit de la communication secrète chaque personne est protégée.

De nos jours, la vie privée est menacée par le développement technologique et c'est pourquoi, elle a besoin de protection.

D'ailleurs, la vie privée est un des droits constitutionnels le plus important, puisqu'il a une relation interactive au développement libre de la personnalité humaine.